

Vårdhygienisk bedömning av riskfaktorer för smittspridning, SÄS

Sammanfattning

Rutinen är avsedd att vara ett stöd i vårdhygienisk riskbedömning, i syfte att minska risk för vårdrelaterade infektioner och smittspridning i vården.

Förändringar sedan föregående version

Uppdatering av hänvisning/länk till regiongemensam rutin Vårdhygien – Viral hemorragisk feber (VHF) samt borttagning av referens nr 4.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Förändringar sedan föregående version	1
Bakgrund.....	1
Förutsättningar	2
Observandum	2
Genomförande.....	3
Riskfaktorer för smittspridning.....	3
Hud och slemhinnor	3
Utsöndringar.....	3
Luftvägar.....	3
Kommunikation	3
Vägledning till åtgärd	3
Placering av patient.....	3
Patientrelaterade åtgärder.....	4
Personlig skyddsutrustning för personal	4
Dokumentinformation.....	4
Referensförteckning	4
Länkförteckning	4

Bakgrund

Vårdrelaterade infektioner (VRI) står för en tredjedel av alla vårdskador inom slutenvård i Sverige, orsakar mänskligt lidande och innebär stora kostnader

för samhället. Upp emot hälften av dessa infektioner hade kunnat undvikas genom adekvata åtgärder.

VRI kan uppstå då mikroorganismer sprids mellan patienter eller mellan patient och medarbetare. VRI kan även uppstå när patienten infekteras av sin egen bakterieflora i samband med eller på grund av olika medicinska ingrepp, exempelvis intravenös infart, urinkateter eller i samband med operation.

Förutsättningar

Nedanstående åtgärder och bedömningar är centrala för att minska VRI och smittspridning:

- Följsamhet till [Basala hygienrutiner och klädregler](#) och övriga vårdhygieniska grundprinciper, se länklista.
- Riskbedömning utifrån den enskilde patientens risk att sprida, smittas och/eller infekteras av mikroorganismer baserad på om patienten innehar vårdhygieniska riskfaktorer för smittspridning. Ställningstagandet ger stöd i valet av personlig skyddsutrustning, placering av patient, smittrisker vid byte av vårdrum eller avdelning, städrutiner och/eller medarbetarkompetens.
- Särskild hänsyn måste alltid tas vid misstanke om dropp- och aerosolsmitta som t.ex. covid-19, luftburen smitta som t.ex. mässling och tuberkulos eller högsmittsam sjukdom som t.ex. ebola.
- Särskild hänsyn måste alltid tas om patienten är immunosupprimerad, oavsett förekomst av andra vårdhygieniska riskfaktorer.

Riskfaktorer för smittspridning kan vara

- patientrelaterade med
 - A. ökad risk för att sprida mikroorganismer.
 - B. ökad risk för att smittas och/eller infekteras.
- verksamhetsrelaterad med ökad risk för smittspridning genom underbemanning, undermåliga lokaler, kompetensbrist etc.

[1-3].

Observandum

Särskilda hänsyn måste tas vid

- Misstanke om luftburen smitta, t.ex. mässling eller tuberkulos, se riktlinje [Luftvägssmitta - vårdhygieniska aspekter, SÄS](#).
- Risk för aerosolburen smitta, t.ex. vid pågående luftvägsinfektion, se bl.a. regional rutin [Vårdhygien covid-19](#), riktlinje [Legionella - åtgärdsprogram vid Södra Älvsborgs Sjukhus](#) samt [Luftvägssmitta - vårdhygieniska aspekter, SÄS](#).

- Misstanke om högsmittsam sjukdom, t.ex. ebola, se bl.a. rutinen [Vårdhygien – Viral hemorragisk feber \(VHF\)](#).
- Vård av immunsupprimerade patienter, se vårdhandboken avsnitt [Infektionskänsliga patienter](#).

Genomförande

Nedan följer en sammanställning avsedd att vara till stöd i verksamheter när det gäller att uppmärksamma och ta ställning till riskfaktorer för smittspridning, oavsett eventuell kännedom om agens.

Riskfaktorer för smittspridning

Hud och slemhinnor

Skadad vävnad som vid sår (ex vätskande, svårläkta), eksem, dränage, infarter (ex CVK), utfarter (trach, PEG).

Skadad hud och slemhinnebarriär innebär en ökad risk både för att sprida smittämnen och plocka upp nya smittämnen.

Utsöndringar

T.ex. diarré, kräkning, inkontinens utan fungerande hjälpmedel, läckande stomi.

Utsöndringar innehåller alltid stora mängder mikroorganismer oavsett om orsaken är infektiös eller ej.

Luftvägar

T.ex. hosta, snuva, nysning framför allt tillsammans med feber eller misstanke om infektiös orsak.

Oavsett orsak till hosta, snuva eller nysning innehåller luftvägssekretet mikroorganismer.

Kommunikation

T.ex. nedsatt kognitiv förmåga, demens, språkliga svårigheter, syn- och/eller hörselnedsättning.

Kan innebära ökad risk för smittspridning framför allt vid förekomst av andra vårdhygieniska riskfaktorer, exempelvis svårigheter att ta emot och följa instruktioner.

Vägledning till åtgärd

Placering av patient

- Bedöm riskfaktorernas omfattning och ta ställning till behov av enkelrum.
- Vid vistelse i allmänna utrymmen bör sår vara täckta.

- Vårdtagare med diarré/kräkning bör alltid ha eget rum med eget hygienutrymme.
- Vårdtagare med luftvägssymtom av misstänkt infektiös orsak bör alltid ha eget rum.

Patientrelaterade åtgärder

- Gör patienten delaktig i att minska risken för smittspridning genom t.ex. information och förutsättningar för god host- och handhygien.

Personlig skyddsutrustning för personal

- Grunden är alltid BHK.
- Vid vårdmoment med risk för stänk av kroppsvätskor används stänkskydd, t.ex. visir.

Dokumentinformation

För innehållet svarar

Jenny Andersson, hygiensjuksköterska, vårdhygien, SÄS

Susanne Roos, hygiensjuksköterska, vårdhygien, SÄS

Remissinstanser (utgåva 1)

Verksamhetschefer, SÄS

Fastställt av

Jerker Nilson, chefläkare, SÄS

Nyckelord

Vårdhygien, riskfaktorer, smittspridning

Referensförteckning

1. Basal hygien i vård och omsorg (SOSFS 2015:10). Socialstyrelsens författningssamling www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/foreskrifter-och-allmanna-rad/2015-5-10.pdf
2. Vårdhandboken.se, avsnitt *Multiresistenta bakterier* under rubrik *Åtgärder i vården*. www.vardhandboken.se/vardhygien-infektioner-och-smittspridning/infektioner-och-smittspridning/multiresistenta-bakterier/atgarder-i-varden
3. Vårdhandboken, avsnitt *Smitta och smittspridning* under rubrik *Vårdrutiner*. www.vardhandboken.se/vardhygien-infektioner-och-smittspridning/infektioner-och-smittspridning/smitta-och-smittspridning/oversikt

Länkförteckning

- Basala hygienrutiner och klädregler vid SÄS. Sjukhusövergripande riktlinje, SÄS <https://hittadokument.vgregion.se/sas>
- Städning och rengöring i vårdlokaler vid SÄS – vårdverksamhetens ansvar. Sjukhusövergripande riktlinje, SÄS <https://hittadokument.vgregion.se/sas>

- Luftvägssmitta – vårdhygieniska aspekter, SÄS. Sjukhusövergripande riktlinje, SÄS
<https://hittadokument.vgregion.se/sas>
- Vårdhygien covid-19. Regional rutin, Västra Götalandsregionen
<https://hittadokument.vgregion.se/regionovergripande>
- Legionella - åtgärdsprogram vid Södra Älvsborgs Sjukhus Sjukhusövergripande riktlinje, SÄS
<https://hittadokument.vgregion.se/sas>
- Vårdhygien – Viral hemorragisk feber (VHF). Regiongemensam rutin,
<https://hittadokument.vgregion.se/sas>
- Vård av immunsupprimerade patienter, vårdhandboken.se avsnitt Infektionskänsliga patienter.
www.vardhandboken.se/vardhygien-infektioner-och-smittspridning/infektioner-och-smittspridning/infektionskansliga-patienter
- Vårdhygieniska grundprinciper del 1. BHK, Basala hygienrutiner och klädregler. Vårdhygien, SÄS
<https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/sofia/sas198-1710599037-381/native/2514%20-%20V%c3%a5rdhygieniska%20grundprinciper%20del%201.pdf>
- Vårdhygieniska grundprinciper del 2. Vårdhygieniska riskfaktorer för smittspridning. Vårdhygien, SÄS
<https://mellanarkiv.vgregion.se/share/page/dp/ws/rl/archive/stream/auth/v1/source/available/sofia/sas198-1710599037-216/native>
- Vårdhygieniska grundprinciper del 3. Städning, rengöring och punktdesinfektion. Vårdhygien, SÄS
<https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/sofia/sas198-1710599037-218/native/2539%20-%20V%c3%a5rdhygieniska%20grundprinciper%20del%203.pdf>
- Vårdhygieniska grundprinciper del 4. Grundläggande aseptik i vård och omsorg. Vårdhygien, SÄS
<https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/sofia/sas198-1710599037-217/native/2547%20-%20V%c3%a5rdhygieniska%20grundprinciper%20del%204.pdf>
- Vårdhygieniska grundprinciper del 5. Patientmedverkan vårdhygien. Vårdhygien, SÄS
<https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/sofia/sas198-1710599037-383/native/2590%20-%20V%c3%a5rdhygieniska%20grundprinciper%20del%205.pdf>

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: Södra Älvsborgs Sjukhus

Innehållsansvar: Jenny Andersson, (jenol4), Hygiensjuksköterska

Godkänd av: Jerker Nilson, (jerni1), Chefläkare

Dokument-ID: SAS9642-738863596-371

Version: 3.0

Giltig från: 2024-08-23

Giltig till: 2026-08-22